

Ungdjurs tillväxt på Bete

Eva Spörndly

Kungsängen, Inst. Husdjurens
Utfodring och Vård, SLU

Definitioner

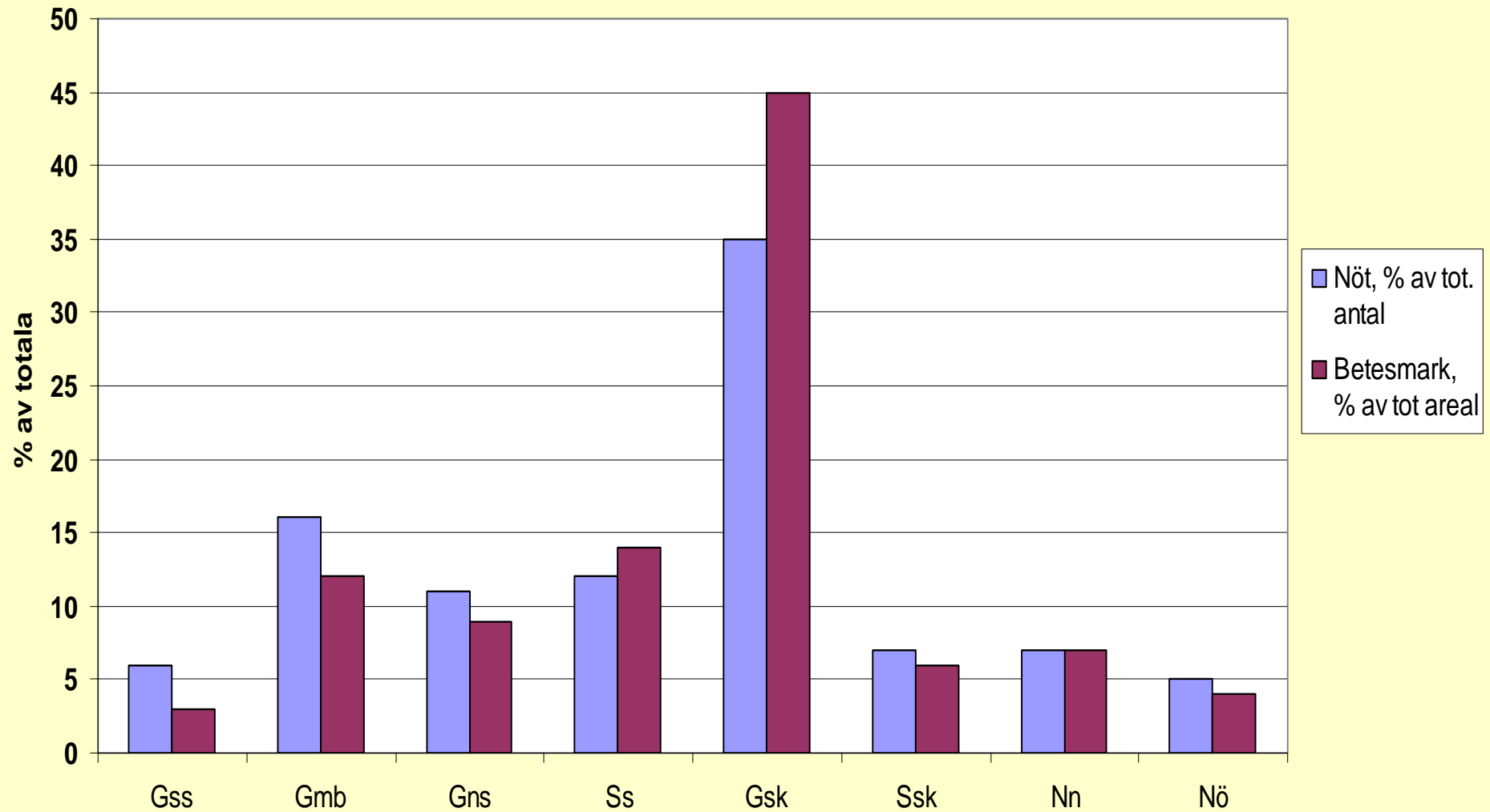
Betesmark: Mark som används eller som lämpligen kan användas till bete och som inte är lämplig att plöja. ca 500 000 ha
Betesmark

Åkermark: Mark som används eller lämpligen kan användas till växtodling eller bete och som är lämplig att plöja. Ca 160 000 ha
Betesvall på åker

(Jordbruksstatistisk årsbok 2003)

Fördelning av Nötkreatur och Betesmark över landet

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok 2003

Gsk=Götalands skogsbygder, Gm= Götalands mellanbygder, Ss=Svealands slättbygder, Nn=Nedre norrland

Betets avkastning

Källa: Bodil Frankow-Lindberg

- Totalavkastning påverkas negativt av ökat antal skördar
- Den genomsnittliga tillväxttakten ökar med ökad längd på återväxtperioden
- Betesvallens tillväxt (åkermark):
  - ca 80 kg ts/ha och dag i början av säsongen
  - ca 40 kg ts/ha och dag i slutet av säsongen.

Betets avkastning

Källa: Bodil Frankow-Lindberg

Försök på åkermarksbete med 200 kg N/ha på tre lokaler (C, N och W län) under 4 år

6 skördar : 6,6 ton

5 skördar: 6,7-7,1 ton

4 skördar: 7,5-7,6 ton

OBS: vid betesdrift räknar man vanligtvis med 70% betesutnyttjande

Betesproduktion på naturbetesmarker

Källa: Det igenväxande odlingslandskapet 1974

Stor variation i betesproduktionen under en säsong på olika typer av naturbetesmarker, mellan 0,8-3,5 ton/ha

- Ca 0,8 ton/ha på torra ogödslade marker
- Ca 3,5 ton/ha på fuktiga ogödslade marker

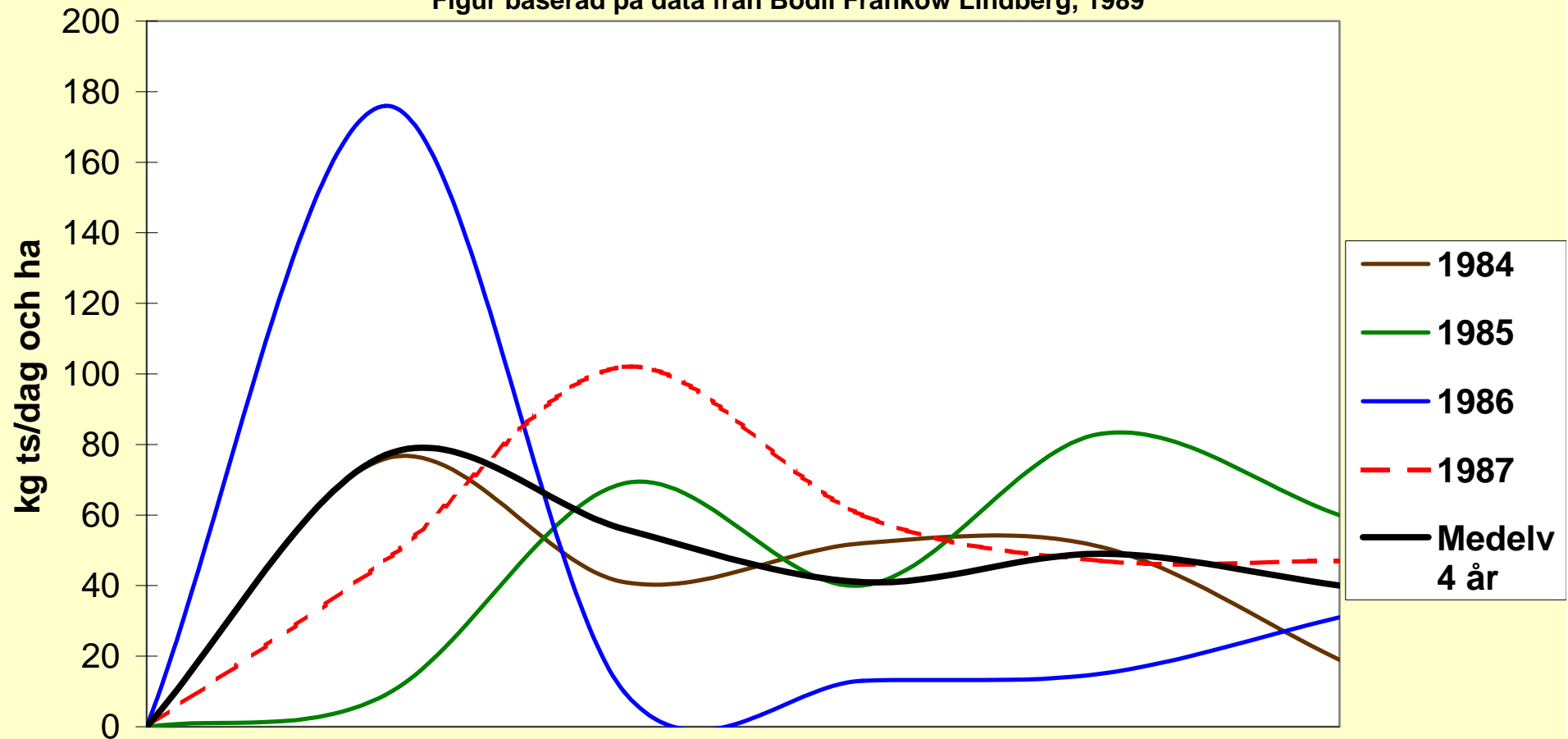

Stor variation i betets tillväxt mellan olika delar av säsongen under olika år!

C Län Betets tillväxt

Variation mellan år samt medelvärde 84-87

Figur baserad på data från Bodil Frankow Lindberg, 1989

Beläggning, antal djur/ha

Norrman & Danielsson, 1991 i Betesbok för nötkreatur

	Vikt vid	Hage	Hage	Åker	Åker
Djur	Betessläpp	Förs	Sens	Förs	Sens
Kviga	185	4	2	8	4
	420	2	1	4	2
Tjur	225	3	1,5	6	3
Stut	175	4	2	8	4
	375	2	1	4	2
Köttraskv	300	3	1,5	6	3
Köttko m kalv	550	1,5	0,75	3	1,5

Obs! Detta är endast ett genomsnitt – variationen är stor

Beteskvalitet viktig

Hög kvalitet på betet

=> högre näringsintag per kg ts + högre betesintag.

Man får en multippel effekt genom att näringsinnehållet i varje konsumerat kg är högre *och* och djuren äter mer (ett högre intag).

Exempel som illustrerar betydelsen av foderkvalitet

(resultaten från försök på stall Olsson, Spörndly, Holtenius)

Foder	Energi- innehåll, MJ/kg ts	Konsumtion, kg ts/dag	Energiintag MJ/dag	För djur som väger 550 kg Energiintaget Räcker till
Ensilage (motsvarar försommarbete)	11,2	11,4	128	1,15 kg tillv/dag
Hö (motsvarar dåligt bete)	9,2	8,8	81	0,55 kg tillv/dag
Sent skördat våtmarkshö (motsvarar urdåligt bete t.ex. tuvtåtel)	6,3	6,5	41	75% av underhålls- behovet

Näringsinnehåll i åkermarksbete - ängsgröe, ängssvingel

(Fodertabeller för idisslare 2003)

	Energi, MJ/kg ts	AAT, g/kg ts	PBV, g/kg ts	Råprot, g/kg ts	NDF, g/kg ts	Socket, g/kg ts
Tidig försommar	11,5	82	68	210	420	200
Försommar	11,0	80	52	190	480	130
Högsommar	10,5	78	36	170	510	70
Sensommar	10,8	78	74	210	470	80
Förvuxet – försommar	10,1	76	-38	92	540	
Förvuxet - sensommar	9,5	72	-14	110		

Näringsinnehåll i naturbete

Fodertabeller för idisslare 2003

Ängskavle, ängsgröe, Rödven, ängshavre	Energi, MJ/kg ts	AAT, g/kg ts	PBV, g/kg ts	Råprot, g/kg ts	NDF, g/kg ts
Före axgång	11,1	81	27	167	491
Efter axgång	10,5	78	-24	110	593
Tuvtåtel					
Före axgång	9,4	72	12	135	521
Efter axgång	6,1	51	6	93	622
Fårsvingel					
Före axgång	9,4	72	-26	97	612
Efter axgång	9,4	72	-22	101	626

Förväntad tillväxter

Norrman & Danielsson, 1991 i Betesbok för nötkreatur

Djur	Betesperiod	Tillväxt g/dag
Kviga	1:a sommaren	650
	2:a sommaren	700
Tjur		900
Stut	1:a sommaren	700
	2:a sommaren	950
Köttraskviga		700

Beteskonsumtion

(Norrman & Danielsson 1991 i Betesbok för nötkreatur)

		Kg ts
Kviga	1:a sommaren	4-5
	2:a sommaren	6-7
Tjur		6-7
Stut	1:a sommaren	5
	2:a sommaren	7-8

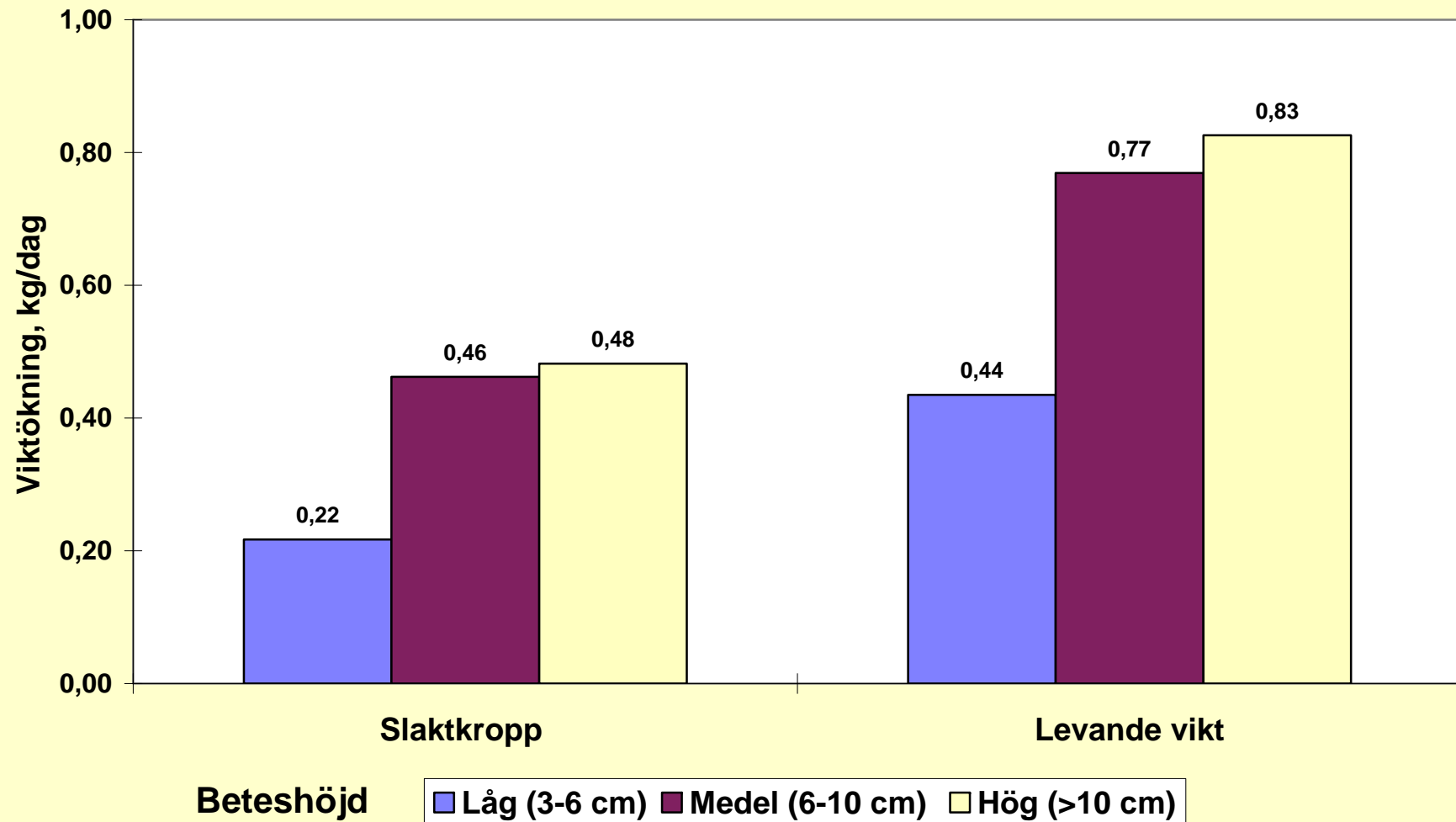
Betydelsen av betetrycket

Experiment med tre betetryck.

1. Hårt, beteshöjd 3-6 cm (mätt med en ”betessticka”)
2. Medel, beteshöjd 6-10 cm (betessticka)
3. Svagt, beteshöjd över 10 cm (betessticka)

Se nästa bild för djurens viktökning vid dessa tre betetryck under en hel betessäsong (kontinuerligt bete). Försöket pågick två år.

Bete vid olika beteshöjder på hagmarksbete Daglig viktökning (kg/dag)

Skilnaden mellan låg beteshöjd och övriga är statistisk säker

Slutsatser av försök med olika betetryck

Vid ett högt betetryck (3-6 cm mätt med ”betessticka”) blir betestillgången så begränsad att djuren får en lägre tillväxt.

Se upp med parasiter!

Förstaårsbetare är känsligast för parasiter

Ostertagia, cooperia, coccidios och lungmask är några av de viktigaste parasiter som man bör söka mer information om. (Forskning om parasiter bedrivs på SVA i Uppsala. På SVAs hemsida www.sva.se och under fliken ”Ämnen” finns rubriken ”Parasiter hos nöt” där det finns en aktuell artikel om lungmask)

Parasiter

Viktigt att förstaårsbetare erbjuds rena beten,
dvs. beten som ej betats förra året (t.ex.
vallar som skördades året innan)

Om ”rena” beten ej finns att tillgå kan
förstaårsbetare beta på fållor där kor betade
året innan.

Åtgärder för att hantera variationer i betesmängd och beteskvalitet

- Anpassa djurantalet under säsongen
- Planera handlingsalternativ för varierande betestillgång, (t.ex. beredskap för skörd vid betesöverskott; tillskottsfoder vid betesbrist).
- Rätt djurslag på sämre marker (t.ex. sinkor)!
- Betesstrategier för att förebygga parasitproblem
- God skötsel, (putsning, djurtillsyn mm)

Betesdrift genererar vackra marker och ger djuren möjlighet att vistas ute sommartid vilket uppskattas av många!

